

การนำเสนอโครงการประชุมวิชาการและนำเสนอผลงานระดับชาติของนักศึกษา

ด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ ครั้งที่ 1/2561

วันที่ 15 กันยายน 2561

ณ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา

ภาพพจน์ในเพลงของ จรัส มโนเพชร

ธนกฤต กิจธนากำจร

นักศึกษาศาสาวิชาภาษาไทย ภาควิชามนุษยศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาภาพพจน์โวหารในบทเพลงของ จรัส มโนเพชร โดยเก็บรวบรวมข้อมูลจากผลงานเพลงของ จรัส มโนเพชร ในอัลบั้มโฟล์คของคำเมืองชุดอมตะ จำนวน 19 เพลง ผลการศึกษา พบว่า การใช้ภาพพจน์โวหาร จำแนกเป็น 8 ลักษณะ ได้แก่ อุปมา อุปลักษณ์ สัญลักษณ์ อติพจน์ อุปนิเสธ นามนัย การเลียนเสียงธรรมชาติ และปฏิพจน์

ปรากฏภาพพจน์โวหาร จำนวนทั้งสิ้น 27 คำ พบว่า มีการใช้ภาพพจน์โวหารประเภทสัญลักษณ์มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 40.74 ลำดับที่สอง คือ การใช้อุปมา คิดเป็นร้อยละ 25.93 ลำดับที่ 3 คือ การใช้อุปลักษณ์ อติพจน์ และนามนัย ปรากฏสัดส่วนเท่ากัน คิดเป็นร้อยละ 7.41 และลักษณะที่ปรากฏน้อยที่สุดมี 3 ลักษณะ คือ การใช้อุปนิเสธ การเลียนเสียงธรรมชาติ และปฏิพจน์ ซึ่งมีสัดส่วนเท่ากัน คิดเป็นร้อยละ 3.70 การใช้สัญลักษณ์เป็นสิ่งที่ผู้ฟังสามารถรับรู้และเข้าใจความหมายได้จากการตีความตามบริบทที่ปรากฏในบทเพลงจึงปรากฏในปริมาณมากที่สุด การใช้ภาพพจน์ประเภทนี้ยังแสดงให้เห็นมโนทัศน์ของผู้เรียบเรียงที่มุ่งสะท้อนวิถีชีวิตของชาวล้านนาได้อย่างมีศิลปะ ทั้งนี้ภาพพจน์โวหารจึงเป็นสิ่งที่แสดงวิถีชีวิตของชาวล้านนาจากการถ่ายทอดผ่านบทเพลงของจรัส มโนเพชร และช่วยให้คนนอกพื้นที่สามารถได้เรียนรู้วิถีชีวิตของชาวล้านนาในแง่มุมต่างๆ มากยิ่งขึ้น

คำสำคัญ : ภาพพจน์โวหาร, ภาษาถิ่นเหนือ, ภาษาในเพลง

การนำเสนอโครงการประชุมวิชาการและนำเสนอผลงานระดับชาติของนักศึกษา

ด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ ครั้งที่ 1/2561

วันที่ 15 กันยายน 2561

ณ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา

The Stylistic Expressions Appearing in the Lyrics of Jarun Manopet Tanakrit Kijtanakamjorn

A student of the Thai Language Branch in the Department of Humanities
The Faculty of Humanities and Social Sciences of Suan Sunandha Rajabhat University

ABSTRACT

This article aimed at studying the stylistic expressions in the lyrics of Jarun Manopet by collecting the data from the 19 songs in the folk song album “Folk Song Kam Muang Shoot Amata” which was a work by Jarun Manopet. From the study finding, it found that the use of the stylistic expressions was categorized into 8 characteristics which were simile, metaphor, symbol, hyperbolic, negation, metonymy, imitation of natural sounds and imitation.

From the study of the totally 27 appearing expressions, it was found that there were the most usage of symbols which was considered 40.74%. The second most was the usage of simile which was considered 25.93%. The third most was the usage of metaphor, hyperbolic and metonymy in equal proportion which was considered 7-41%. The least three appearing characteristics were the negation, the imitation of natural sounds and the imitation which were in equal proportion of 3.70%. The use of symbols was what the listener could perceive and understand the meaning by guessing from the context that appeared in the lyrics. As a result, symbols could be found the most in number. This use of this kind of stylistic expression, moreover, could also convey the concepts of the composer who aimed to reflect the life style of Lanna people artistically.

Keywords : stylistic expression, northern local language or northern dialect, language in the lyric

การนำเสนอโครงการประชุมวิชาการและนำเสนอผลงานระดับชาติของนักศึกษา

ด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ ครั้งที่ 1/2561

วันที่ 15 กันยายน 2561

ณ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา

บทนำ

จรัล มโนเพ็ชร เป็นศิลปินที่ได้รับความนิยมและเป็นผู้สร้างตำนาน “โฟล์คของคำเมือง” ซึ่งแสดงให้เห็นวิถีชีวิตของคนล้านนาด้วยคำร้องและเสียงดนตรีที่ท้องถิ่นผสมกับแนวดนตรีตะวันตก จรัล มโนเพ็ชร เป็นศิลปินที่ร้องเพลงคำเมืองและได้นำเสนอแนวเพลงโฟล์คของ (Folk Song) มีเนื้อร้องเป็นภาษาถิ่นล้านนาที่ปรับให้เข้าใจและสามารถจดจำได้ง่าย สื่อความหมายผ่านบทเพลงเพื่อทำให้ผู้ฟังได้รับรู้ถึงวิถีชีวิตและวัฒนธรรมของชาวล้านนา

นอกจากนี้ จรัล มโนเพ็ชร ยังใช้เพลงเป็นเครื่องมือที่สะท้อนความรู้สึกที่ตนมีต่อธรรมชาติ สังคม และสิ่งแวดล้อม ที่ตนได้พบเจอ แล้วนำมาเล่าผ่านเนื้อร้อง จึงกล่าวได้ว่า เรื่องราวที่ จรัล มโนเพ็ชร ได้ใส่ลงไปในเรื่องของบทเพลงเป็นสิ่งที่ต้องการทำให้ผู้ฟังได้สัมผัสถึงความงามของภาษาได้ลึกซึ้งยิ่งขึ้น

ภาพพจน์โวหาร (figure of speech) เป็นสำนวนภาษารูปแบบหนึ่งที่เกิดจากการเรียบเรียงถ้อยคำด้วยวิธีการต่างๆ ให้ผิดแผกไปจากการเรียบเรียงลำดับคำหรือความหมายของคำตามปกติ เพื่อให้เกิดภาพหรือให้มีความหมายพิเศษ (ราชบัณฑิตยสถาน : 2539) สามารถทำให้ผู้ฟังได้รับรู้และเข้าใจง่ายขึ้น เช่น

การใช้อุปมา “หน้าขาวเหมือนดั่งไข่มุก” หมายถึง การที่มีใบหน้าสีขาวเหมือนกับไข่มุก เปรียบเทียบให้เห็นว่าใบหน้ามีสีผิวที่ขาวเหมือนกับสีผิวของไข่มุกที่มีสีขาวนวล เรียบเนียน

จากตัวอย่างดังกล่าวจะเห็นว่าบทเพลงของ จรัล มโนเพ็ชร มีลักษณะเฉพาะที่สามารถสื่อความหมายให้ผู้ฟังได้เข้าใจและรับรู้ถึงความ เป็นอยู่ของชาวล้านนาที่มีเสน่ห์ชวนให้ผู้ฟัง

หลงใหลไปกับวิถีชีวิตของชาวล้านนา ด้วยเหตุนี้ ผู้วิจัยจึงเลือกศึกษาการใช้ภาพพจน์โวหารในบทเพลงของ จรัล มโนเพ็ชร

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาภาพพจน์โวหารในบทเพลงของ จรัล มโนเพ็ชร

ขอบเขตของการวิจัย

รวบรวมบทเพลงของ จรัล มโนเพ็ชร ในอัลบั้ม โฟล์คของคำเมืองชุดอมตะ 1 และ 2 จำนวน 19 เพลง เนื่องจากเป็นบทเพลงที่ได้รับความนิยมที่ทำให้สังคมภายนอกได้รู้จักวิถีชีวิตของชาวล้านนา อีกทั้งทำให้ จรัล มโนเพ็ชร ได้เป็นที่รู้จักของคนทั่วประเทศ ดังนี้

โฟล์คของคำเมืองชุดอมตะ 1

1. น้อยใจยา
2. เสเลเมา
3. ลืมอายแล้วกา
4. คนสิ่งตึง
5. ผักกาดจอบ
6. สาวมอเตอร์ไค์
7. อ้อยคำ
8. ของกินคนเมือง
9. พี่สาวครับ

โฟล์คของคำเมืองชุดอมตะ 2

1. กาย่างว
2. แอ้วสาว
3. คนแหลวแตว
4. ลานนา
5. ลักเตี้ยว
6. จักโกสะหมังเค็ม
7. เป็นฮักตัว

การนำเสนอโครงการประชุมวิชาการและนำเสนอผลงานระดับชาติของนักศึกษา

ด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ ครั้งที่ 1/2561

วันที่ 15 กันยายน 2561

ณ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา

8. หยุบมือกำ

9. บ้านป่าเมืองดอย

10. แก่งเนี้ย

แนวคิดและทฤษฎีที่ใช้ในการศึกษา

ผู้วิจัยได้ศึกษาทฤษฎีและเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องในเรื่องของการใช้ภาพพจน์โวหารเพื่อเป็นแนวทางการศึกษา ดังนี้

1. ทฤษฎีการใช้ภาพพจน์โวหาร

พจนานุกรมศัพท์วรรณกรรม : ภาพพจน์โวหาร และกลการประพันธ์ ฉบับราชบัณฑิตยสถาน (2539) ได้ให้ความหมายการใช้ภาพพจน์โวหาร ดังนี้

ภาพพจน์ (figure of speech) เป็นสำนวนภาษารูปแบบหนึ่งเกิดจากการเรียบเรียงถ้อยคำด้วยวิธีการต่าง ๆ ให้ผิดแผกไปจากการเรียบเรียงลำดับคำหรือความหมายของคำตามปกติ เพื่อให้เกิดภาพหรือให้มีความหมายพิเศษ

2. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับจรัล มโนเพ็ชร

อรชรา เรือนคำ (2537) ได้ศึกษา ภาพสะท้อนสังคมล้านนาและคุณค่าเชิงวรรณศิลป์จากบทเพลงของ จรัล มโนเพ็ชร ในด้านการสะท้อนภาพสังคมล้านนาและประเมินคุณค่าเชิงวรรณศิลป์ ซึ่งผู้วิจัยจำแนก บทเพลงทั้งหมดออกเป็น 3 ประเภทคือ

- บทเพลงพรรณนา
- บทเพลงเล่าเรื่อง
- บทเพลงสะท้อนสังคม

ผลการศึกษา พบว่า จรัล มโนเพ็ชร มีความสามารถโดดเด่นด้านการแต่งบทเพลง

พรรณนา และบทเพลงเล่าเรื่องมากกว่าบทเพลงสะท้อนสังคม คุณค่าเชิงวรรณศิลป์ในบทเพลงของ จรัล มโนเพ็ชร คือการใช้คำเรียบง่าย เสียงของคำไพเราะ มีความหมายสะท้อนอารมณ์และเนื้อหาที่ชวนให้ขบคิด เสน่ห์ของบทเพลงของ จรัล มโนเพ็ชร อีกอย่างหนึ่งคือ การใช้ภาษาถิ่นเหนือในบทเพลง แม้ว่าจะเป็นเพียงผลงานส่วนหนึ่งแต่ก็ทำให้บทเพลงของ จรัล มโนเพ็ชร มีคุณค่าและได้รับความนิยมยกย่อง

เปรมวดี กิรวาทิ (2552) ได้ศึกษาวิเคราะห์ เรื่อง ความตายของ จรัล มโนเพ็ชร: ความทรงจำและกิจกรรมรำลึกในสังคมล้านนาได้นำเสนอปรากฏการณ์ทางสังคมต่างๆ ที่เกิดขึ้นภายหลังการเสียชีวิตของจรัล มโนเพ็ชร ผ่านกิจกรรมรำลึกต่างๆ ที่มีส่วนสำคัญต่อการทำให้เรื่องราวของจรัล มโนเพ็ชร ยังคงดำรงอยู่อย่างต่อเนื่อง กระบวนการจดจำดังกล่าวได้ปฏิบัติการโดยผลิตซ้ำและสร้าง “เรื่องเล่า” ต่างๆ เกี่ยวกับชีวิตและงานของจรัล แสดงให้เห็นว่า กิจกรรมรำลึกได้กลายเป็นสิ่งสำคัญที่สร้างและจดจำเรื่องราวของจรัล มโนเพ็ชร ให้อยู่ในความทรงจำของผู้คนและเปิดพื้นที่ทางสังคมใหม่ๆ ให้กับขบวนการเคลื่อนไหวทางวัฒนธรรมในท้องถิ่นล้านนายุคปัจจุบันที่ต้องเผชิญกับสถานการณ์ที่วัฒนธรรมท้องถิ่นถูกทำให้กลายเป็นสินค้าและการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว

การศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับจรัล มโนเพ็ชร ที่กล่าวมาข้างต้น อาจกล่าวได้ว่า บทเพลงของจรัล มโนเพ็ชร มีการใช้ภาษาและวรรณศิลป์ที่โดดเด่น จึงทำให้บทเพลง จรัล มโนเพ็ชร ได้รับความนิยม

การนำเสนอโครงการประชุมวิชาการและนำเสนอผลงานระดับชาติของนักศึกษา

ด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ ครั้งที่ 1/2561

วันที่ 15 กันยายน 2561

ณ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา

3. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการใช้ภาพพจน์โวหาร

กัญญา คงสุน (2557) ได้ศึกษาวิเคราะห์ โวหารภาพพจน์ในเพลงไทยลูกทุ่งของ ชาย เมืองสิงห์ ที่เป็นผู้ประพันธ์และขับร้อง ผลการศึกษาพบว่า เพลงไทยลูกทุ่งของ ชาย เมืองสิงห์ มีการใช้มีโวหารภาพพจน์ที่ปรากฏ จำนวน 10 ประเภท ได้แก่ โวหารภาพพจน์แบบอุปมา อุปลักษณ์ นามนัย ปฏิภาวะ ปฏิภาคพจน์ อาวัตพากย์ อติพจน์ อธิพจน์ อ้างอิง และบุคลาธิษฐาน สุนทรี ดวงทิพย์ (2558) ได้ศึกษาความเป็นมาของเพลงลูกทุ่ง วรรณกรรมเพลงลูกทุ่งและวิเคราะห์วรรณศิลป์ในวรรณกรรมเพลงลูกทุ่งของหนู มิเตอร์ ผลการศึกษาพบว่า วรรณกรรมเพลงลูกทุ่งมีเนื้อหาสาระสะท้อนวิถีชีวิตและเรื่องราวที่เกิดขึ้นในสังคม โดยเฉพาะความโดดเด่นด้านวรรณศิลป์ อันได้แก่การใช้ภาพพจน์ในเพลงลูกทุ่งประกอบด้วย ภาพพจน์เปรียบเทียบ ภาพพจน์สิ่งแทน ภาพพจน์สมมุติ ภาพพจน์ขัดแย้ง ภาพพจน์เกินจริง และด้านการใช้ภาษาในเพลงลูกทุ่งประกอบด้วย การเล่นคำ การซ้ำคำ และการซ้ำเสียง

การศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการใช้ภาพพจน์โวหารดังกล่าว แสดงให้เห็นว่าภาพพจน์โวหารเป็นกลวิธีการประพันธ์รูปแบบหนึ่งที่สามารถทำให้ผู้ฟังได้รับรู้ถึงความงามและความไพเราะของภาษา อีกทั้งยังทำให้เข้าใจความหมายและความคิดได้ลึกซึ้งยิ่งขึ้น

วิธีการวิจัย

บทความนี้มุ่งศึกษาการใช้ภาพพจน์โวหารที่ปรากฏในบทเพลงของ จรัส มโนเพชร โดยมีขั้นตอนการดำเนินงานวิจัย ดังนี้

1. การรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยรวบรวมข้อมูลจากผลงานเพลงของ จรัส มโนเพชร ในอัลบั้มโฟล์คของคำเมืองชุดอมตะ 1 และ 2 จำนวน 19 เพลง

2. วิธีการเก็บข้อมูล

ผู้วิจัยจะศึกษาภาพพจน์โวหารที่ปรากฏในบทเพลงของ จรัส มโนเพชร โดยศึกษาเฉพาะเนื้อเพลงเท่านั้น

3. วิธีวิเคราะห์ข้อมูล

3.1 ผู้วิจัยตรวจสอบความหมายของคำศัพท์จากพจนานุกรมล้านนา-ไทย ฉบับแม่ฟ้าหลวง (2533)

3.2 ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลตามเกณฑ์ภาพพจน์โวหารจากพจนานุกรมศัพท์วรรณกรรม : ภาพพจน์ โวหาร และกลการประพันธ์ ฉบับราชบัณฑิตยสถาน (2539)

3.3 ผู้วิจัยได้สรุปสัดส่วนร้อยละของการปรากฏภาพพจน์โวหาร โดยใช้สูตรการหาร้อยละดังนี้

$$\text{สูตร การหาร้อยละ} = \frac{n \times 100}{N}$$

n หมายถึง จำนวนของภาพพจน์ที่ปรากฏ

N หมายถึง จำนวนของภาพพจน์ที่ปรากฏทั้งหมด

3.4 เรียบเรียง นำเสนอผลการศึกษาโดยจำแนกการใช้ภาพพจน์โวหาร นำเสนอผลการวิเคราะห์ในเชิงพรรณนา และใช้สถิติร้อยละเสนอข้อมูลในเชิงปริมาณประกอบ

3.5 สรุป อภิปรายผลการวิจัย และให้ข้อเสนอแนะ

การนำเสนอโครงการประชุมวิชาการและนำเสนอผลงานระดับชาติของนักศึกษา

ด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ ครั้งที่ 1/2561

วันที่ 15 กันยายน 2561

ณ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา

ผลการวิจัย

จากการวิเคราะห์ข้อมูลทั้งหมด 19 เพลง พบว่าปรากฏภาพพจน์โวหาร จำนวนทั้งสิ้น 27 คำ ซึ่งในบทเพลงของ จรัส มโนเพ็ชร และมีกร ใช้ภาพพจน์ 8 ลักษณะ ดังนี้

1. อุปมา (simile) เป็นการนำเอาสิ่งต่างกัน
2. สิ่ง มาเปรียบเทียบกับกันโดยใช้คำเชื่อม จาก การศึกษาพบว่ามีการใช้อุปมาจำนวน 7 คำ ได้แก่

(1) “...หากแม่เอนายบ่เอื้อเอ็นดู
 อ้ายกินลาบหมูขออ้อมันดินต้าย
 รูปหล่ออย่างอ้ายนี่มันเยี่ยม
 เหมือนโองกระเทียมบด้าย
 อักเตอะอีนายอ้ายคนสิ่งตั้ง”

(เพลงคนสิ่งตั้ง)

จากข้อความ “รูปหล่ออย่างอ้ายนี่มันเยี่ยม เหมือนโองกระเทียมบด้าย” หมายถึง รูปหล่อแบบพื้้นน้าหยากเหมือนกับโองที่ต้องกระเทียมไว้ คำว่า เยี่ยม หมายถึง ว. หยาก (พจนานุกรม ล้านนา-ไทย ฉบับแม่ฟ้าหลวง ตอนที่ 1 อักษร ก ถึง ฃ โดยอุดม รุ่งเรืองศรี 2533) เปรียบเทียบว่า การดองกระเทียมไว้ในโองที่จะต้องใช้ระยะ เวลานานในการเก็บรักษาและมีประโยชน์ มากมายในการนำมาใช้งาน

(2) “...อีน้องบัวลอยตั๋ยข่างหอยแก่งปี
 สลิดจืดดีเสียที่เขี้ยวอีก้องง้อ
 อีน้องบุญนางามเหมือนเอาค้ำมาต้อง
 แต่เสียดายแข่งว้องเหมือนหมูแม่ต้องเอา
 ลูกกินนม...”

(เพลงแอ้วสาว)

จากข้อความ “แต่เสียดายแข่งว้องเหมือนหมู แม่ต้องเอาลูกกินนม” หมายถึง แต่เสียดายขาโง่ง เหมือนหมูที่ให้ลูกกินนม คำว่า ว้อง หมายถึง ว. ลักษณะที่โง่ง คำว่า ต้อง หมายถึง ว. ผอม, โข ยาก (พจนานุกรมล้านนา-ไทย ฉบับแม่ฟ้าหลวง ตอนที่ 1 อักษร ก ถึง ฃ โดยอุดม รุ่งเรืองศรี 2533) เปรียบเทียบว่าลักษณะขาของแม่หมูที่ทิ้ง คลอดลูกมาที่เวลาให้นมลูกจะยืนขาโง่งเพื่อให้ลูก กินนมได้อย่างสะดวก

(3) “...อีน้องบัวคำตั๋ยข่างหอยแก่งปี
 หุ่นเป็นจิตดีเหมือนสะลิมัดตั้ง
 น่องม่วยกิมเอียง มีก้ากระดุกชี้ข่าง
 กางเหยงก้างง่างเหมือนกะหล่ำตกรถแ่นะ...”

(เพลงแอ้วสาว)

จากข้อความ “น่องบัวคำตั๋ยข่างหอยแก่งปี หุ่นเป็นจิตดีเหมือนสะลิมัดตั้ง” หมายถึง น่องบัว คำที่ข่างหอยแก่งปี เธอมีหุ่นที่ดีเหมือนกับที่ นอนที่มัดตั้งขึ้น คำว่า สะลิมัด หมายถึง น. พูก, ที่ นอนยึดด้วยหุ่น (พจนานุกรมล้านนา-ไทย ฉบับ แม่ฟ้าหลวง ตอนที่ 2 อักษร พ ถึง ฮ โดยอุดม รุ่งเรืองศรี 2533) เปรียบเทียบว่าน่องบัวคำมีหุ่นที่ ดีเหมือนกับที่นอนมัดตั้งขึ้น ซึ่งลักษณะของที่นอน ที่เวลาผ่นแล้วจะมีทรงยาวตรง

(4) “น่องจันตีกินข้าวแล้วกา
 อ้ายมาแอ้วหากัดเตงหาเจ้า
 อยู่สบายตีกาน้องสาว
 หน้าขาวเหมือนดังไขไก่อ...”

(เพลงแก่งเนี้ย)

การนำเสนอโครงการประชุมวิชาการและนำเสนอผลงานระดับชาติของนักศึกษา

ด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ ครั้งที่ 1/2561

วันที่ 15 กันยายน 2561

ณ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา

จากข้อความ “หน้าขาวเหมือนดั่งไข่มุก” หมายถึง น้องจันตีมีใบหน้าสีขาวเหมือนกับไข่มุก เปรียบเทียบให้เห็นว่าใบหน้าของน้องจันตีสีผิวที่ขาวเหมือนกับสีผิวของไข่มุกที่มีสีขาวนวล เรียบเนียน

(5) “...ก้านหักกันห้องข้าตึงเจ้า
เปรียบเหมือนเหล้ากับปาง
ปากกำได้ปิ๊กตึงอ้อ
บใจจางจาก น้อง เหนอ...”
(เพลงน้อยใจยา)

จากข้อความ “ก้านหักกันห้องข้าตึงเจ้า เปรียบเหมือนเหล้ากับปาง” หมายถึง การที่เราสองคนรักกันเปรียบเหมือนกับเหล้าที่อยู่ในขวด เปรียบเทียบให้เห็นว่าความรักของทั้งสองคนที่ไม่มียวันแยกจากกัน ซึ่งเหล้าในเพลงนี้เปรียบเหมือนผู้ชาย คำว่า ปาง หมายถึง น.ขวด เปรียบเหมือนผู้หญิง ซึ่งทั้งคู่แสดงให้เห็นถึงความรักที่ไม่มีวันเปลี่ยนใจไปจากกัน

(6) “...อีน้องบัวลอยตั๋ยแกงหอยแกงปี
สลิดจืดเสียที่เขี้ยวยี้ก้องง้อง
อีน้องบุญนางามเหมือนเอาค้ำมาต้อง
แต่เสียดายแข่งว่องเหมือนหมูแม่ต้องเอา
ลูกกินนม...”
(เพลงแอ้วสาว)

จากข้อความ “อีน้องบุญนางามเหมือนเอาค้ำมา” หมายถึงน้องบุญนางสวยเหมือนกับมีทองคำมาคลุมตัวเปรียบเทียบกับน้องบุญนางมีความงดงามเหมือนกับทองที่มีความงามหรือคุณค่าอยู่ในตัว

(7) “...อีน้องบัวคำตั๋ยหนังกั้วหมี่
หุ่นเป็นจืดดีเหมือนสะลิมัดตั้ง
น้องม่วยกิมเอียง มีก้ากระดูกซี่ข้าง
กางเหยียงก้างง้างเหมือนกะหล่ำตรกธณะ...”
(เพลงแอ้วสาว)

จากข้อความ “น้องม่วยกิมเอียง มีก้ากระดูกซี่ข้าง กางเหยียงก้างง้างเหมือนกะหล่ำตรกธณะ” หมายถึง น้องม่วยกิมเอียงจะมีหุ่นที่ผอมและมีคางที่เปี้ยวเหมือนกบกะหล่ำที่ตกจากรถ เปรียบเทียบว่าน้องม่วยกิมเอียงจะมีหุ่นที่ผอมและมีคางที่เปี้ยวเหมือนกับกะหล่ำที่ตกจากรถ ซึ่งกะหล่ำเวลาหล่นจากรถก็จะมีลักษณะที่โดนกระแทกอย่างแรงจนดูไม่ได้

1. อุปลักษณ์ (metaphor) เป็นการนำเอาสิ่งที่ต่างกัน 2 สิ่งหรือมากกว่า แต่คุณสมบัติบางประการร่วมกันมาเปรียบเทียบกัน โดยเปรียบเทียบว่าสิ่งหนึ่งเป็นอีกสิ่งหนึ่งโดยตรง จากการศึกษาพบว่ามีการใช้อุปลักษณ์จำนวน 2 คำ ได้แก่

(1) “...อู้น้ำซัดเข้าสอตสองหู
ว่าสีจมปุ ถูกป้อมเก้าเน็ง
เก้ามันต่าย ปายมันแข็ง
ลำกึ่งเน็ง ต่ายโก้นตวยแนว
ดอกพิกุกคือดอกแก้ว
ไปเป้นทองเป้น แล้ว เหนอ...”
(เพลงน้อยใจยา)

จากข้อความ “เก้ามันต่าย ปายมันแข็งลำกึ่งเน็ง ต่ายโก้นตวยแนว” หมายถึง ลำต้นที่ถูกโค่นลงมา กิ่งของมันก็จะต้องเอนโน้มลงมาด้วยเช่นกัน เปรียบเทียบให้เห็นว่าคนที่ได้มาทาบตามคนรัก

การนำเสนอโครงการประชุมวิชาการและนำเสนอผลงานระดับชาติของนักศึกษา

ด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ ครั้งที่ 1/2561

วันที่ 15 กันยายน 2561

ณ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา

ของน้อยใจยาผ่านพ่อแม่ของฝ่ายหญิง แล้วพ่อแม่
ตกลง ฝ่ายหญิงก็ยอมที่จะเอนเอียงไปด้วยเช่นกัน

(2) “บ้านอ้ายเป็นตูดติดดิน ส่วนบ้าน
ยุพินเป็นบังกาโล...”

(เพลงฝักกาดจ้อ)

(2) “...แปม เก้าเน็ง กิ่งมันปลอน
บ่ไหวคลอนเพื่อนเตียงมันแต่เล่า
ตามกำลม เป็นปัดออกเข้า
มีแต่เก้า ไหวหวันคลอนเพื่อน
กิ่งมันแต่ บ่แซะเหลือน...”

(เพลงน้อยใจยา)

คำว่า “ตูด” หมายถึง น. กระต๊อบ, กระต่อม
(พจนานุกรมล้านนา-ไทย ฉบับแม่ฟ้าหลวง ตอนที่
1 อักษร ก ถึง ฝ โดยอุดม รุ่งเรืองศรี 2533)
เปรียบเป็นสัญลักษณ์หมายถึงฐานะของฝ่ายชายที่
มีฐานะยากจน

จากข้อความ “มีแต่เก้า ไหวหวันคลอนเพื่อน
กิ่งมันแต่ บ่แซะเหลือน” หมายถึง แม้ว่าลำต้น
จะเอนไหวเพียงใด แต่กิ่งของมันก็ยังมันคงอยู่
โดยไม่โยกคลอนไปตามต้น เปรียบเทียบว่าแม้จะ
มีคำพูดหว่าดล้อมมากขนาดไหน แต่ใจของฝ่าย
หญิงยังมันคงไม่เคยเปลี่ยนใจ

(3) “ปวงดอกไม้เบ่งบานสลอน ผุง
ภมรภูมิ่งสอดไซร์ดอกพิกุลของเป็นต้นใต้ ลม
ปัดไม้มาสู่บ้านตุ...”

(เพลงน้อยใจยา)

2. สัญลักษณ์และสัญลักษณ์นิยม (symbol
and symbolism) เป็นสิ่งมีชีวิตหรือไม่มีชีวิตซึ่ง
เป็นตัวแทนหรือสิ่งแทนของอีกสิ่งหนึ่ง จาก
การศึกษาพบว่ามีการใช้สัญลักษณ์และสัญลักษณ์
นิยม จำนวน 11 คำ ได้แก่

คำว่า “ดอกพิกุล” เป็นสัญลักษณ์หมายถึง
ผู้หญิงที่มีความเจริญรุ่งเรือง มีฐานะร่ำรวยและมี
ใบหน้าที่สวยงาม จรัส มโนเทิซร ต้องการ
เปรียบเทียบให้เห็นว่าคนรักของน้อยใจยามีความ
อุดมสมบูรณ์เป็นอย่างมาก

(1) “ปวงดอกไม้เบ่งบานสลอน
ผุงภมรภูมิ่งสอดไซร์ ดอกพิกุลของเป็นต้นใต้
ลมปัดไม้มาสู่บ้านตุ...”

(เพลงน้อยใจยา)

(4) “อ้ายคนจนจำต้องทนปั้นรถ
ถีบ จะไปจิบอีน้องคนงาม พอไปถึงอ้ายก็ฟัง
เอิ้นถาม พอไปถึงอ้ายก็ฟังเอิ้นถาม อีน้องคน
งามกินข้าวแลงแล้วกา...”

(เพลงสาวมอเตอร์ไซด์)

คำว่า “ดอกไม้” เป็นสัญลักษณ์หมายถึง
ผู้หญิงหรือคนรักของน้อยใจยาที่ถูกพ่อแม่
ทาบทามให้แต่งงานกับผู้อื่น

คำว่า “รถถีบ” หมายถึง น.รถจักรยาน
(พจนานุกรมล้านนา-ไทย ฉบับแม่ฟ้าหลวง ตอนที่
1 อักษร ก ถึง ฝ อุดม รุ่งเรืองศรี 2533) เปรียบ
เป็นสัญลักษณ์หมายถึงฐานะที่ยากจนของฝ่าย
ชายที่จะไปจิบสาวคนงาม

การนำเสนอโครงการประชุมวิชาการและนำเสนอผลงานระดับชาติของนักศึกษา

ด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ ครั้งที่ 1/2561

วันที่ 15 กันยายน 2561

ณ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา

(5) “ปวงดอกไม้แบ่งบานสลอน ฝูงภมร
ภูผิ่งสอดไซร์ ดอกพิกุลของเป็นต้นใต้ ลมพัด
ไม่มาสู่บ้านตู...”

(เพลงน้อยใจยา)

คำว่า “ภมรภูผิ่ง” หมายถึง แมลงผึ้ง เป็น
สัญลักษณ์หมายถึงผู้ชายหรือน้อยใจยาที่มีความ
รักให้กับคนรักของเธอ

(6) “...ฮู้แน่ซัดเข้าสอดสองหู ว่าสีจมปู
ถูกป้อมเก้านิ่งเก้ามันต่ายปายมันเชิง ลำกึ่ง
เน็งต่ายโกนตวยแนว...”

(เพลงน้อยใจยา)

คำว่า “สีจมปู” ภาษาไทยมาตรฐานเรียกว่า
สีชมพู เป็นสัญลักษณ์หมายถึงความรักของน้อยใจ
ยาและหญิงคนรัก

(7) “...ฮู้แน่ซัดเข้าสอดสองหู ว่าสีจมปู
ถูกป้อมเก้านิ่งเก้ามันต่ายปายมันเชิง ลำกึ่ง
เน็งต่ายโกนตวยแนว...”

(เพลงน้อยใจยา)

คำว่า “เก้า” หมายถึง น. ลำต้น เป็นสัญลักษณ์
หมายถึง พ่อแม่ของฝ่ายหญิง

(8) “...บ่เอาเป็นเมีย หรือจักทิ้งเสียแล้ว
... หรือเอาเป็นเมียนางจ้างแก้ว อยู่เป็นกู่
ข้างเตียมคิงขอบอภานัยหื้อแนใจจริง บ่อำ
พรางนาถน่องเหนอ...”

(เพลงน้อยใจยา)

คำว่า “จ้างแก้ว” ภาษาไทยมาตรฐาน
เรียกว่า ช้างแก้ว เป็นสัญลักษณ์หมายถึงคู่บารมี
ที่เสริมดวงคู่รักให้ยืนยาว หรือคู่ขวัญ

(9) “บ้านอ้ายเป็นตูปติดดิน ส่วน
บ้านยุพินเป็นบังกะโล...”

(เพลงผักกาดจ้อ)

คำว่า “บังกะโล” หมายถึง บ้านไม้ที่ยกพื้นชั้น
เดียว พื้นที่ได้โดยรอบมักต่อทำระเบียง เป็น
สัญลักษณ์หมายถึงฐานะของฝ่ายหญิงที่มีฐานะ
ร่ำรวย

(10) “...กำเดียวก็มีรถยามาฮา
ร้อยชวาท่าก่ายหน้าอ้ายไป น่องไต้ยีนก็ฟง
ลูกตามไฟ น่องไต้ยีนก็ฟงลูกตามไฟ แล้วเอ็น
ออกไป (อ้ายมอเตอร์ไซค์ไปไหนมาเจ้า)...”

(เพลงสาวมอเตอร์ไซค์)

คำว่า “รถยามาฮา” หมายถึง น. รถจักรยานยนต์
รุ่นยามาฮา เป็นสัญลักษณ์หมายถึงฐานะที่ร่ำรวย
ของฝ่ายชายที่ทำให้ฝ่ายหญิงหันมาสนใจ

(11) “...เฒ่าสาละวิกเฒ่าดุกดึก
เฒ่าห้วง คนเป็นตึงฮู้ว่าเจ้าชู้โก่แจ้ แปง
ตาหวานใส่สาวใส่แล้ว แก่แล้วก็ยังบ่เจียม
สังขาร...”

(เพลงจ๊กโก่สมังเค็ม)

คำว่า “ห้วง” เป็นสัญลักษณ์หมายถึงคนที่
เจ้าชู้ ไม่รักเดียวใจเดียว เพราะงูเป็นสัญลักษณ์
แห่งความบาปและกามารมณ์

การนำเสนอโครงการประชุมวิชาการและนำเสนอผลงานระดับชาติของนักศึกษา

ด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ ครั้งที่ 1/2561

วันที่ 15 กันยายน 2561

ณ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา

3. **อติพจน์ (hyperbole)** ซึ่งเป็นข้อความที่กล่าวให้เกินจริงสำหรับเน้นความ จากการศึกษาพบว่ามีการใช้อติพจน์ จำนวน 2 คำ ได้แก่

(1) “...เสเลเมบาเตว้ป็อกซ็อก
ไปเล่นพายีป็อกก้อเสตังลูกก้อตังหลาน
เล่นไปแหม่น้อยก้อเสตังปิ่นก้อตังหลาน
เหนาะเจ้าปี้เหนาะจักซี่เฮือเหาะขึ้นบน
อากาศ...”

(เพลงเสเลเมวา)

จากข้อความ “เหนาะเจ้าปี้เหนาะจักซี่เฮือเหาะขึ้นบนอากาศ” หมายถึง น้อยเจ้าพี่น้องจะล่องเรือเหาะขึ้นไปบนอากาศ คำว่า เฮือ หมายถึง น. เรือ(พจนานุกรมล้านนา-ไทย ฉบับแม่ฟ้าหลวง ตอนที่ 2 อักษร พ ถึง ฮ โดยอุดม รุ่งเรืองศรี 2533) เปรียบเทียบว่าสิ่งที่กำลังกระทำอยู่นั้น เป็นสิ่งที่ทำได้ยากจนอยากจะทำล่องเรือขึ้นไปบนอากาศเพื่อเหาะเหี่ย

(2) “...บ้านอ้ายอยู่ฮิมดอย
มีหนองน้อยๆ อยู่หลังบ้าน
เมี้ยอ้ายนั้นซี้คร้าน
อ้ายหื้อเยียะก่าน้องตังบ่เอา
ตั้งเจ้าจนผดแลง
ยื่อผ่อหม้อแกง มีก้ำยาเตา
กินตังวันจันหน้าเศร้า

ตัวเขียวเกาเวาเหมือนเตาน้ำคือ...”

(เพลงก้าย่าว)

จากข้อความ “ตั้งเจ้าจนผดแลง ยื่อผ่อหม้อแกงมีก้ำยาเตา กินตังวันจันหน้าเศร้า ตัวเขียวเกาเวาเหมือนเตาน้ำคือ” หมายถึง ตั้งแต่เช้าจนเย็น

ไปดูหม้อแกงมีเตายำสำหรับ กินทุกวันจนร่างกายจะมีสีเขียวเหมือนกับย่ำสาหร่ายเปรียบเทียบว่าการที่กินสาหร่ายเข้าไปทุกวันๆอาจจะทำให้ร่างกายมีสีเขียวได้

อุปนิเสธ (litotes) เป็นภาพพจน์ที่มีข้อความกล่าวให้น้อยกว่าความเป็นจริงเพื่อการเน้นความหมายตรงกันข้ามกับอติพจน์ และมักใช้ในภาษาพูดประจำวัน ในรูปปฏิเสธเชิงบอกเล่า และตามปกติจะมีเจตนาประชดประชันแฝงอยู่ จากการศึกษาพบว่ามีการใช้อุปนิเสธ จำนวน 1 คำ ได้แก่

(1) “...บ่จู้หรอกน้องหื้อหม่นหมองหมาง
บ่ล่อลงพรางแม่นางฮ้างแคว
บ่หมายเอาเป็นเมียนางจ้างแคว
บ่หื้อคลาดแล้วเรื่องก่าสินห์...”

(เพลงน้อยใจยา)

คำว่า “บ่จู้” มีความหมายว่า ก.ไม่โกหก ไม่หลอกลวง (พจนานุกรมล้านนา-ไทย ฉบับแม่ฟ้าหลวง ตอนที่ 1 อักษร ก ถึง ฝ โดยอุดม รุ่งเรืองศรี 2533) สามารถใช้แทนคำว่า พูดความจริง เพื่อเป็นการเน้นความหมายให้น้อยกว่าความเป็นจริง

4. **นามนัย (metonymy)** เป็นการใช้คำหรือวลีซึ่งบ่งบอกถึงลักษณะหรือคุณสมบัติของสิ่งใดสิ่งหนึ่งมาแสดงความหมายแทนสิ่งนั้นทั้งหมด จากการศึกษาพบว่ามีใช้นามนัย จำนวน 2 คำ ได้แก่

(1) “โอ ลานนา เลอล้ำกว่าخانคำชม
บ้านเฮือนเฮาแสนเย็นฮ่ม บ่าได้จ่มซึกก่า...”

(เพลงลานนา)

การนำเสนอโครงการประชุมวิชาการและนำเสนอผลงานระดับชาติของนักศึกษา

ด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ ครั้งที่ 1/2561

วันที่ 15 กันยายน 2561

ณ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา

คำว่า “บ้านเฮือน” ภาษาไทยมาตรฐาน เรียกว่า บ้านเรือน เป็นการแทนถึงถิ่นดินแดน ล้านนาที่มีความสงบร่มเย็น มีความสุขอยู่ตลอดเวลา

(2) “ฮา...ฮ่มไปไม้บังสุขดั่งฝัน
ตะวันลับลงเหลี่ยมเขา งามไต้งนาบ้านป่า
เมืองเฮา เมฆสีเทาลอยเป็นกระบวน เฮาสุข
ใจเหลือเมื่อข้าวออกรวงทอง ยามเบิ่งตามอง
แล้วม่วน...”

(เพลงบ้านป่าเมืองคอย)

คำว่า “ข้าวออกรวงทอง” เป็นการแทน ความอุดมสมบูรณ์ของหมู่บ้านกล่าวคือ การที่ข้าว ออกรวงจนมีสีทองอร่ามก็ทำให้ทราบทันทีว่า พื้นที่แห่งนี้มีความอุดมสมบูรณ์เป็นอย่างมาก

5. การเลียนเสียงธรรมชาติ (onomatopoeia) เป็นการใช้รูปแบบและคำเพื่อเลียนเสียงต่างๆ ซึ่ง การเลียนเสียงเกิดจากการใช้คำ ความหมาย และ จังหวะ โดยมุ่งให้เกิดผลตามต้องการ จาก การศึกษาพบว่ามีการใช้การเลียนเสียงธรรมชาติ จำนวน 1 คำ ได้แก่

(1) “อ้ายคนจนจำต้องทนป่นรถถีบ
จะไปจีบอี น้องคนงาม
พอไปถึงอ้ายก็ฟังเอ็นถาม
พอไปถึงอ้ายก็ฟังเอ็นถาม
อีน้องคนงามกินข้าวแลงแล้วกา
น้องไต่ยีนก็ปิดประตูตั้งปั้ง...”

(เพลงสาวมอเตอร์ไซค์)

คำว่า “ปั้ง” เป็นเสียงที่เกิดจากกระทบของ ประตูดังอย่างรุนแรงเพื่อให้เกิดการเคลื่อนไหว และทำให้เกิดจินตภาพ

6. ปฏิพจน์ (oxymoron) เป็นการนำเอา คำและความหมายที่ไม่สอดคล้องกันและดูเหมือน จะขัดแย้งกันมารวมไว้ด้วยกันเพื่อให้เกิดผลเป็น พิเศษ จากการศึกษาพบว่ามีการใช้ปฏิพจน์ จำนวน 1 คำ ได้แก่

(1) “...แต่่าชี้คร้านก้านงานตลอดแหลด
จ่มออดจ่มแอดว่าแดดฮ้อนลมเย็น
ปวดเอวปวดเส้นปวดเอ็น
จะเป็นจะตายกำแล้ว...”

(เพลงจ๊กโก่สมังเค็ม)

จากบทเพลงข้างต้น คำว่า แดด และ ลม ซึ่ง ในบทเพลงได้ใส่คำว่า ฮ้อน กับคำว่า เย็น เมื่อนำมารวมกันจึงกลายเป็น คำว่า แดดฮ้อน และ ลมเย็น ทั้งสองคำมีความหมายที่ขัดแย้งกันอย่าง สิ้นเชิง

จากการวิเคราะห์การใช้ภาพพจน์โวหาร พบว่ามี 8 ลักษณะ ได้แก่ อุปมา อุปลักษณ์ สัญลักษณ์ อติพจน์ อุปนิเสธ นามนัย การเลียน เสียงธรรมชาติ และปฏิพจน์ สามารถแสดง จำนวนและร้อยละดังตารางต่อไปนี้

การนำเสนอโครงการประชุมวิชาการและนำเสนอผลงานระดับชาติของนักศึกษา

ด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ ครั้งที่ 1/2561

วันที่ 15 กันยายน 2561

ณ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา

ตารางที่ 1 แสดงค่าร้อยละของการใช้ภาพพจน์โวหารที่ปรากฏในบทเพลงของ จรัล มโนเพ็ชร

ภาพพจน์โวหาร	จำนวนคำที่พบ	ร้อยละ (%)
1. อุปมา	7 คำ	25.93
2. อุปลักษณะ	2 คำ	7.41
3. สัญลักษณ์และสัญลักษณ์นิยม	11 คำ	40.74
4. อติพจน์	2 คำ	7.41
5. อุปนิเสธ	1 คำ	3.70
6. นามนัย	2 คำ	7.41
7. การเลียนเสียงธรรมชาติ	1 คำ	3.70
8. ปฏิพจน์	1 คำ	3.70
รวม	27 คำ	100

สรุปและอภิปรายผล

งานวิจัยนี้เป็นการศึกษาการใช้ภาพพจน์โวหาร ในอัลบั้มไฟล์คของคำเมืองชุดอมตะ 1 และ 2 รวมจำนวนทั้งหมด 27 คำ ผลการวิจัยสรุปได้ว่า การใช้ภาพพจน์โวหาร พบว่า มีการใช้ภาพพจน์โวหารประเภทสัญลักษณ์มากที่สุด จำนวน 11 คำ คิดเป็นร้อยละ 40.74

ลำดับที่สอง คือ การใช้อุปมา จำนวน 7 คำ คิดเป็นร้อยละ 25.93

ลำดับที่สาม มีทั้งหมด 3 ประเภท คือ การใช้อุปลักษณะ การใช้อติพจน์ และการใช้นามนัย จำนวน 2 คำ คิดเป็นร้อยละ 7.41

ลักษณะที่ปรากฏน้อยที่สุด มี 3 ประเภท คือ การใช้อุปนิเสธ การใช้การเลียนเสียงธรรมชาติ และการใช้ปฏิพจน์ จำนวน 1 คำ คิดเป็นร้อยละ 3.70

ผลการศึกษา แสดงให้เห็นว่า การใช้ภาพพจน์โวหารเป็นสิ่งที่ทำให้ผู้ฟังสามารถรับรู้ถึงเรื่องราว วิถีชีวิตความเป็นอยู่ของชาวล้านนาที่ จรัล มโนเพ็ชร ต้องการจะสื่อออกมาผ่านบทเพลง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ กัญญา คงสุน (2557)

ในด้านของการใช้ภาพพจน์โวหารที่ต้องการสื่อความหมายของบทเพลงที่ทำให้ผู้ฟังเกิดจินตภาพ และมีความรู้สึกที่คล้อยตามอารมณ์เพลง

นอกจากนี้การใช้ภาพพจน์โวหารประเภทสัญลักษณ์เป็นที่สิ่งปรากฏในบทเพลงของ จรัล มโนเพ็ชร มากที่สุด เนื่องจากในบทเพลงได้กล่าวถึงลักษณะต่างๆ ที่ใช้สิ่งหนึ่งแทนอีกสิ่งหนึ่ง เช่น ใช้ดอกไม้เป็นสัญลักษณ์หมายถึงนางผู้เป็นที่รัก ผู้แต่งจึงนำคำที่ผู้ฟังสามารถรับรู้ เข้าใจ และรู้จักกันโดยทั่วไปที่สอดคล้องกับชาวล้านนา โดยมีการตีความอย่างลึกซึ้ง

ส่วนประเภทโวหารที่ใช้น้อยที่สุดมี 3 ประเภท ได้แก่ ประเภทปฏิพจน์ ประเภทอุปนิเสธ และประเภทการเลียนเสียงธรรมชาติ มีจำนวนประเภทละ 1 เพลง สำหรับประเภทบุคลาธิษฐานและสัมพจน์ ไม่ปรากฏในบทเพลงของ จรัล มโนเพ็ชร ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากเนื้อหาในบทเพลงของ จรัล มโนเพ็ชร เป็นการนำเสนอเกี่ยวกับ ความรัก ความเป็นอยู่ ประเพณี ตำนาน เรื่องเล่า สิ่งเหล่านี้ ผู้ประพันธ์อาจต้องการเผยแพร่หรือสะท้อนความเป็นล้านนา เน้นเพื่อสื่อ

การนำเสนอโครงการประชุมวิชาการและนำเสนอผลงานระดับชาติของนักศึกษา

ด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ ครั้งที่ 1/2561

วันที่ 15 กันยายน 2561

ณ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา

ความหมายให้ผู้ฟังได้รับรู้เกี่ยวกับวิถีชีวิตของ
ชาวล้านนาผ่านกลวิธีการใช้ภาพพจน์โวหารเพื่อ
สื่อจินตภาพเป็นสำคัญ

ทั้งนี้ภาพพจน์โวหารเป็นสิ่งที่แสดงวิถีชีวิต
ของชาวล้านนาจากการถ่ายทอดผ่านบทเพลงของ
จรัส มโนเพ็ชร ที่ช่วยให้คนนอกพื้นที่ได้เรียนรู้วิถี
ชีวิตของชาวล้านนาในแง่มุมต่าง ๆ มากยิ่งขึ้น ซึ่ง
สังเกตได้จากลักษณะการใช้ภาพพจน์โวหาร
ลักษณะนี้เป็นสิ่งที่ทำให้ผู้ฟังได้เห็นภาพวิถีชีวิต
ของชาวล้านนา เช่น “ตัวเขียวเกาเวาเหมือนเตา
น้ำคือ” หมายถึง ลักษณะของร่างกายที่มีสีเขียว
เหมือนกับยาเตา ซึ่งยาเตาในที่นี้เป็นอาหาร
พื้นบ้านของชาวล้านนาที่มีส่วนผสมของสาหร่าย
น้ำจืด และมีเครื่องปรุงหลากหลายประเภทผสม
อยู่ด้วยกัน อาจกล่าวได้ว่า จรัส มโนเพ็ชร เป็นผู้
มีความสามารถในการเล่าเรื่องราวและถ่ายทอด
ความเป็นล้านนาออกมาได้อย่างสมบูรณ์

ข้อเสนอแนะ

1. ควรมีการศึกษาการใช้ภาพพจน์โวหารใน
บทเพลงประเภทอื่นๆ เช่น ไทยลูกทุ่ง เพลงใต้
2. ควรมีการศึกษาวิถีชีวิตจากกลวิธีการใช้
ภาษาประเภทอื่นๆ ในเพลงพื้นบ้านหรือเพลง
ประจำถิ่น

เอกสารอ้างอิง

เกศราพร พรหมนิมิตกุล. (2553). ความงามของ
ภาษาในเพลงลูกทุ่ง: กรณีศึกษาเพลงฮิตติด
ชาร์ตลูกทุ่งมหานคร. วารสารมนุษยศาสตร์
มหาวิทยาลัยนเรศวร. 9 (2), 83-100.

เปรมวดี กิรวาทิ. (2552). ความตายของ จรัส
มโนเพ็ชร: ความทรงจำและกิจกรรมรำลึกใน
สังคมล้านนา. วารสารสังคมศาสตร์ 21 (2),
245-275.

ราชบัณฑิตยสถาน. (2539). พจนานุกรมศัพท์
วรรณกรรม : ภาพพจน์ โวหาร และกลการ
ประพันธ์. กรุงเทพฯ: บริษัท คอมพิวเตอร์
จำกัด.

สันทัด จันทรชุน. (2549). การใช้คำ ภาษิต และ
โวหารในวรรณกรรมเพลงบอกของเพลง
บอกสร้อย เสียงเสนาะ. วิทยานิพนธ์ปริญญา
มหาบัณฑิต สาขาวิชาภาษาไทย มหาวิทยาลัย
ทักษิณ.

สุกัญญา คงสุน. (2550). การศึกษาเชิงวิเคราะห์
สำนวนและโวหารภาพพจน์ในเพลงไทย
ลูกทุ่งของชาย เมืองสิงห์. วิทยานิพนธ์
ปริญญามหาบัณฑิต สาขาวิชาภาษาไทย
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

สุนทรี ดวงทิพย์. (2558). การศึกษาวิเคราะห์
วรรณศิลป์ในวรรณกรรมเพลงลูกทุ่งของหนู
มิเตอร์. วารสารมนุษยศาสตร์และ
สังคมศาสตร์. 21 (2), 67-81.

สมเกียรติ รัชชมณี. (2538). โวหารภาพพจน์ใน
บทเพลงของ ชงไชย แมคอินไตย์. วารสาร
มนุษยศาสตร์วิชาการ. (3), 55-63.

อุดม รุ่งเรืองศรี. (2533). พจนานุกรมล้านนา-
ไทย ฉบับแม่ฟ้าหลวง. กรุงเทพฯ: บริษัท
อมรินทร์ พริ้นติ้ง กรุ๊ป จำกัด.

อุดมลักษณ์ ระพีแสง. (2550). ศึกษาเชิงวิเคราะห์
การใช้ภาษาในเพลงสุนทราภรณ์ ระหว่างปี
พ.ศ. 2482-2524. วารสารภาษาไทยและ
วัฒนธรรมไทย. 1 (1), 135-152.

การนำเสนอโครงการประชุมวิชาการและนำเสนอผลงานระดับชาติของนักศึกษา

ด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ ครั้งที่ 1/2561

วันที่ 15 กันยายน 2561

ณ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา

- อรชรา เรือนคำ. (2536). การศึกษาภาพสะท้อนสังคมล้านนาและคุณค่าเชิงวรรณศิลป์ จากบทเพลงของ จรัล มโนเพ็ชร. ปรินฤญา มหาบัณฑิต สาขาภาษาไทย มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- blogGang. (2551). เพลงก้าย่างง้าว. สืบค้นเมื่อ 25 พฤษภาคม 2561, จาก <https://www.bloggang.com/viewdiary.php?id=kawaka&month=052006&date=31&group=3&gblog=16>
- _____ . (2551). เพลงเป็นฮักตัว. สืบค้นเมื่อ 25 พฤษภาคม 2561, จาก <https://www.bloggang.com/viewdiary.php?id=kawaka&month=052006&date=31&group=3&gblog=16>
- _____ . (2551). เพลงลานนา. สืบค้นเมื่อ 25 พฤษภาคม 2561, จาก <https://www.bloggang.com/viewdiary.php?id=kawaka&month=052006&date=31&group=3&gblog=16>
- _____ . (2551). เพลงแอ้วสาว. สืบค้นเมื่อ 25 พฤษภาคม 2561, จาก <https://www.bloggang.com/viewdiary.php?id=kawaka&month=052006&date=31&group=3&gblog=16>
- _____ . (2551). เพลงลักเตี้ยว. สืบค้นเมื่อ 25 พฤษภาคม 2561, จาก <https://www.bloggang.com/viewdiary.php?id=kawaka&month=052006&date=31&group=3&gblog=16>
- _____ . (2551). เพลงจ๊กโก่สะหม้งเค็ม. สืบค้นเมื่อ 25 พฤษภาคม 2561, จาก <https://www.bloggang.com/viewdiary.php?id=kawaka&month=052006&date=31&group=3&gblog=16>
- _____ . (2551). เพลงคนแหลวแตว. สืบค้นเมื่อ 25 พฤษภาคม 2561, จาก <https://www.bloggang.com/viewdiary.php?id=kawaka&month=052006&date=31&group=3&gblog=16>
- Meemodel. (2559). เพลงหุบมือกำ. สืบค้นเมื่อ 25 พฤษภาคม 2561, จาก https://เพลง.meemodel.com/เนื้อเพลง/หุบมือกำ_เพลงคำเมือง
- _____ . (2559). เพลงน้อยใจยา. สืบค้นเมื่อ 25 พฤษภาคม 2561, จาก https://เพลง.meemodel.com/เนื้อเพลง/น้อยใจยา_เพลงคู่%20จรัล-สุนทรีย์
- _____ . (2559). เพลงเสเลเมา. สืบค้นเมื่อ 25 พฤษภาคม 2561, จาก https://เพลง.meemodel.com/เนื้อเพลง/เสเลเมา_จรัล%20มโนเพ็ชร
- _____ . (2559). เพลงลิ้มอ้ายแล้วกา. สืบค้นเมื่อ 25 พฤษภาคม 2561, จาก https://เพลง.meemodel.com/เนื้อเพลง/ลิ้มอ้ายแล้วกา_จรัล%20มโนเพ็ชร
- _____ . (2559). เพลงคนสิ่งตึง. สืบค้นเมื่อ 25 พฤษภาคม 2561, จาก https://เพลง.meemodel.com/เนื้อเพลง/คนสิ่งตึง_จรัล%20มโนเพ็ชร

การนำเสนอโครงการประชุมวิชาการและนำเสนอผลงานระดับชาติของนักศึกษา

ด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ ครั้งที่ 1/2561

วันที่ 15 กันยายน 2561

ณ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา

- _____. (2559). เพลงผักกาดจอบ. สืบค้นเมื่อ 25 พฤษภาคม 2561, จาก https://เพลง.meemodel.com/เนื้อเพลง/ผักกาดจอบ_จรัล%20มโนเพ็ชร
- _____. (2559). เพลงของกินคนเมือง. สืบค้นเมื่อ 25 พฤษภาคม 2561, จาก https://เพลง.meemodel.com/เนื้อเพลง/ของกินคนเมือง_จรัล%20มโนเพ็ชร
- _____. (2559). เพลงพี่สาวศรีบ. สืบค้นเมื่อ 25 พฤษภาคม 2561, จาก https://เพลง.meemodel.com/เนื้อเพลง/พี่สาวศรีบ_จรัล%20มโนเพ็ชร
- Meemodel. (2559). เพลงสาวมอเตอรีไซด์. สืบค้นเมื่อ 25 พฤษภาคม 2561, จาก https://เพลง.meemodel.com/เนื้อเพลง/สาวมอเตอรีไซด์_จรัล%20มโนเพ็ชร
- _____. (2559). เพลงอ้อยคำ. สืบค้นเมื่อ 25 พฤษภาคม 2561, จาก https://เพลง.meemodel.com/เนื้อเพลง/อ้อยคำ_จรัล%20มโนเพ็ชร
- Siammelodies. (2559). เพลงแกงเนื้อ. สืบค้นเมื่อ 25 พฤษภาคม 2561, จาก <https://www.youtube.com/watch?v=Zc8ndeUblgY>
- Soundha. (2560). เพลงบ้านป่าเมืองดอย. สืบค้นเมื่อ 25 พฤษภาคม 2561, จาก <http://www.soundha.com/song-detail.php?id=402>